

กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ของกรมศิลปากร

ACTING TACTICS OF ROLE THE KOMIN OF THE FINE ARTS DEPARTMENT

ทรัพย์สถิต ทิมสุกใส^{1*} ศุภชัย จันทรสุวรรณ² จินตนา สายทองคำ³

Sapsathit Thimsuksai^{1*}, Supachai Chansuwan² and Jintana Saithongkum³

หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*, 2, 3}

The Degree of Master of Fine Arts, Program in Thai Drama, Faculty of Music and Drama,

Bunditpatanasilpa Institute, Phra Nakhon, Bangkok, Thailand^{1*, 2, 3}

Email: fruckty_worm@hotmail.com^{1*}

Received: 2019-10-01

Revised: 2019-12-18

Accepted: 2020-01-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมและองค์ประกอบการแสดงละครนอก เรื่อง โกมินทร์ของกรมศิลปากร อีกทั้งวิเคราะห์กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามแนวทางของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

ผลการศึกษาพบว่า เรื่องโกมินทร์เป็นนิทานคำกลอนที่มีรูปแบบนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยดัดแปลงมาจากพงศาวดารจีนเรื่องห้องสินจนมาเป็นวรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรม วัดเกาะ เรื่อง พระโกมินทร์” เรื่องโกมินทร์นี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจนมีผู้นำมาแสดง ในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากรนั้นเรียบเรียงบทขึ้นใหม่โดย อาจารย์เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ

ผู้แสดงบทบาทโกมินทร์ต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาท 3 ประการ คือ ลักษณะรูปร่าง บุคลิกภาพ และทักษะในการแสดง เครื่องแต่งกายยืนเครื่องภายหลังได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นเครื่องเบ้าอย่างละครพันทาง นอกจากนี้กระบวนท่ารำมีลักษณะการรำตีบทตามคำร้อง ซึ่งใช้ท่ารำมาตรฐานของตัวพระ กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในตอนรบบุตรพญานาคตามแนวทางของ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ สามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลัก 2 ประเด็น คือ การแสดงออกทางสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดงและการผสมผสานรูปแบบการแสดง ที่หลากหลาย

คำสำคัญ: กลวิธีการแสดง บทบาทโกมินทร์ กรมศิลป์ากร

ABSTRACT

This research has objectives to study literature and the elements of Lakorn-Nok (Dance Drama) Komin of fine arts department. As well as analyze the tactics of the of Komin of the Lakorn-Nok. According to the guidelines of the associate professor Dr. Supachai Chansuwan National artist performing Arts,2005

The study indicated that Komin story is a rhyme tale with a royal story style by adapting from the Chinese chronicles about the “ Hong Sin ”. Until becoming a Thai literature called “ Koh temple literature Komin story. Follow the story of the Komin’s life calendar from childhood until growing up. This Komin is widely popular until being shown in various forms. As for the Dance Drama Komin of department of Fine Arts has been compiled by Mr. Seri Hwangnaitham National artist performing Arts.

The actor takes the role of Komin must have characteristics that are suitable for 3 things are Shape peronality and Acting skills. The costume will be dressed in Thai classical dance costume (Yeun Khreang) . Latar,it has been changed to a Non-full dress or Khreang Bao like Phanthang Dancedrama. In addition, the dance posture process will dance according to the lyrics of the song which uses the standard posture of Phra role. Strategies for performing Komin role in the Komin fight Naga’s son episode as per the guidelines of the Associate professor Dr. Supachai Chansuwan can be summarized into 2 main points as follows-The facial expressions & emotions of the actors & The combination of various Drama styles.

Keywords : Acting Tactics Role The Komin The Fine Arts Department

บทนำ

โกมินทร์เป็นพงศาวดารของจีนที่ดัดแปลง มาสู่เรื่องจักรวาลของไทย โดยมีตัวละครหลัก คือ “โกมินทร์” ซึ่งเป็นตัวละครเด็ก ในวรรณกรรม จีนเรื่องห้องสินจะเป็นเรื่องราวของตัวละครชื่อ โลเฉีย (นาจา) ซึ่งรูปแบบและอิทธิพลเรื่องห้องสิน มีอิทธิพลต่อเรื่องโกมินทร์สองด้าน คือ อิทธิพล ในด้านเนื้อเรื่องและอิทธิพลในด้านการสร้าง ตัวละครที่ลักษณะร่วมกันในหลาย ๆ ประการ ซึ่งจะให้เห็นพัฒนาการและความเป็นมาของ โกมินทร์ที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เองถูกผลิตซ้ำ (re-production) ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่เป็นละคร โทรทัศน์ละครประเพณีของไทย รวมถึงเป็นนิทาน คำกลอนที่มีรูปแบบนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ จนมาเป็น วรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรม วัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์โดยโกมินทร์ที่เป็น ตัวละครเอก ของเรื่องอันมีส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ ต้นจนจบเรื่อง หรือเป็นตัวละครเอกที่มีบทบาท เป็นพระเอกของเรื่อง เรื่องพระโกมินทร์เป็นนิทาน คำกลอนที่ดัดแปลงมาจากพงศาวดารจีน เรื่องห้องสิน โดยยังคงรักษาโครงเรื่องตาม ต้นฉบับเดิม โดยเปลี่ยนชื่อตัวละครเป็นไทย ผู้ประพันธ์สร้างบุคลิกตัวละคร จาก บทสนทนา แบบไทย เป็นต้น มีความยาว 40 ตอนจบ ส่วนเนื้อเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับกษัตริย์และ ชนชั้นสูง ตัวละครเอกมีอิทธิฤทธิ์ มีของวิเศษ หรือมีผู้เฒ่าคอยช่วยเหลือรับใช้ได้รับความนิยม อย่างแพร่หลายในระดับชาวบ้านมาตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 เหตุที่เรื่องนี้ได้รับความนิยมนั้น เพราะเรื่องโกมินทร์มีเนื้อเรื่องสนุกโลดโผน อีกประการหนึ่งเรื่องโกมินทร์เป็นเรื่องที่มีแง่มุม ในการนำมาปรุงแต่งจัดแสดง ได้สนุก เรื่อง

โกมินทร์จากวรรณกรรมวัดเกาะนั้นเป็นเรื่องราว ที่อยู่คู่สังคมไทย ถึงแม้ว่ากาลเวลา จะผ่านไป หลายยุคสมัย ก็ยังพบว่ามีคนนำเรื่องโกมินทร์ มาแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสืออ่าน และการแสดง เช่น ละครชาตรีลิเก ละครโทรทัศน์ และละครนอก เป็นต้น ซึ่งลักษณะรูปแบบของ ละครนอกจะมีลักษณะโดดเด่นกว่าการแสดง ในรูปแบบอื่นๆ ทั้งการจัดทำบทที่ทำให้เนื้อเรื่อง มีความสนุกสนานโลดโผน รวมถึงทำรำ คำร้อง ทำนองเพลงและมุขตลกต่าง ๆ ถูกเรียบเรียงได้ อย่างมีวรรรธ สามารถดึงดูดบทบาทตัวละครเอก ซึ่งเป็นตัวละครเด็กในเรื่องได้เป็นอย่างดีดีกว่า การแสดงในรูปแบบอื่น ๆ

ตัวละครโกมินทร์เป็น ตัวละครที่ ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นให้มีลักษณะนิสัยและ พฤติกรรมชอบเที่ยวเล่น ผจญภัยตามธรรมชาติ มีความซุกซนตามประสาเด็ก แต่ด้วยความ มีอิทธิฤทธิ์และของวิเศษติดตัวมาผนวกกับ ความเป็นเด็ก จึงทำให้สร้างปัญหาต่าง ๆ ไว้ มากมายแต่ก็ยังเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา มีพลังกำลังมาก มีความกล้าหาญ มุทะลุดุติ้น และไม่โง่งาย ซึ่งในรูปแบบ การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของ ตัวละครเด็กที่มีอยู่หลากหลายในตอนต่าง ๆ ของเรื่อง และได้รับความนิยมเป็นที่รู้จักของ ผู้ชมในบทบาทพระกุมารเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จะจัดแสดง เพื่อเผยแพร่ต่อผู้ชม โดยคัดเลือกเอาตอนที่มี เนื้อหาสนุกสนานมาจัดแสดง เช่น ตอน “รบกะ โตहन” ตอน “โกมินทร์รบบุตรพญานาค” และ ตอน “ยายชีรบตาเถร” โดยเฉพาะตอน “โกมินทร์

รบบุตรพญานาค” เป็นตอนที่สนุกสนานและมีความน่ารักของผู้แสดงที่รับบทบาทโกมินทร์และบุตรพญานาค ซึ่งการแสดงในตอนนี้มีทั้งการรำเดี่ยว และกระบวนท่าต่อสู้ รวมถึงบทเจรจาและการสนทนาระหว่างตัวละครเด็กทั้งสองคน บทบาทและกระบวนท่ารำของโกมินทร์จึงแสดงถึงความคะนองในฤทธิ์เดชของตนเอง และการแสดงถึงอากัปกริยา ลักษณะนิสัยของเด็กออกมาในรูปแบบการแสดงละครนอกที่มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในกระบวนท่ารำเหมือนกิริยาแบบธรรมชาติของเด็ก แต่อยู่ในรูปแบบการแสดงละครรำ บทบาทของโกมินทร์จึงมีความสนุกสนานและความน่ารักที่มีความเป็นธรรมชาติแฝงอยู่ใน การแสดง นับได้ว่าเป็นบทบาทพระกุมารที่เป็นตัวละครเอกสำคัญในเนื้อเรื่องที่ น่าสนใจและเด่นชัดเป็นอย่างมาก ซึ่งการที่จะรับบทบาทนี้นั้น “นักแสดง” ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความเข้าใจในบทบาทตัวละครนั้นอย่างลึกซึ้ง มีลักษณะรูปร่างสันทัดและไม่สูงมาก มีบุคลิกภาพที่ว่องไว มั่นใจ และกล้าแสดงออก มีทักษะในการรำ การถ่ายทอดอารมณ์เป็นอย่างดีและมีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านโขนพระหรือละครพระ เนื่องจากบทโกมินทร์เป็นบทพระกุมารมีลักษณะการรำของตัวละครพระผ่านการฝึกฝนกระบวนท่ารำของเพลงพื้นฐานได้เป็นอย่างดี โดยสรุปว่าบทบาทโกมินทร์นั้นเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของเรื่อง ผู้แสดงจะต้องมีประสบการณ์และมีฝีมือในการรำเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเป็นอย่างดี

โดยในสำนักการสังคีต กรมศิลปากร มีผู้ที่ประสบการณ์ในการแสดงบทบาทโกมินทร์ที่มีฝีมือด้านการแสดง และมีชื่อเสียงเป็นที่

ยอมรับจากผู้ชมและในวงการนาฏศิลป์อยู่หลายท่านด้วยกัน ได้แก่ อาจารย์พัชรา บัวทอง (นาฏศิลป์ในระดับอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ (Chansuwan,2004) (ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง) และนายพงษ์ศักดิ์ บุญล้น (ศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทวิวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ที่เคยร่วมแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ กับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ต่างยกย่องและยอมรับว่าท่านมีความเหมาะสม และความสามารถด้านการแสดงบทบาทนี้เป็นอย่างมาก จึงทำให้ท่านได้รับการคัดเลือกจาก อาจารย์เสรี หวังในธรรม ให้มารับบทบาทนี้ อันเนื่องมาจากท่านมีประสบการณ์ด้านการแสดงโขน ละครอย่างมาก และมีรูปร่างบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาทโกมินทร์ อีกทั้งท่านสามารถจดจำบทละครและมีการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนแสดงมาเป็นอย่างดีอีกด้วย (ชวลิต สุนทรานนท์, 2562, 16 กันยายน, สัมภาษณ์) (Suntharanon,2019) (ฤทธิ์เทพ เถาว์ศิริ, 2562, 10 กันยายน, สัมภาษณ์) (Thaohiran, 2019) (คมสันฐ หัวเมืองลาด, 2562, 18 กันยายน, สัมภาษณ์) (Hourmuengrad, 2019)

จากบทบาทการแสดงของตัวละครโกมินทร์ที่มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผนวกกับความสามารถในการถ่ายทอดบทบาทนี้จากศิลปินที่มีชื่อเสียงของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ

(ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง) จนเป็นที่ยอมรับจากผู้ชมและศิลปินที่ร่วมแสดงด้วยกัน จึงทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับ กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของท่าน ถึงแม้ว่า ปัจจุบันจะมีผลงานทางวิชาการหลายเล่มที่ศึกษา และค้นคว้าเกี่ยวกับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ ไว้อย่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏผลงานทางวิชาการที่ศึกษา กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ของท่านไว้อย่างชัดเจน และจากการที่ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินชม ผลงานการแสดงของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ ในการแสดงละครนอก เรื่อง โกมินทร์ บทบาทโกมินทร์นั้น ดังที่ท่านเป็นที่ยอมรับจากศิลปินสำนักการสังคีตและผู้ชมการแสดง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการแสดงของท่าน สามารถเข้าถึงบทบาทความเป็นเด็ก และสร้าง อรรถรสในการรับชมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นแรงจูงใจทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษากลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ เพื่อเก็บองค์ความรู้กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ให้กับศิลปินรุ่นหลัง ที่สนใจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแสดงและการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวรรณกรรมและการแสดง ละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการแสดง ละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร
3. วิเคราะห์กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามรูปแบบของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ

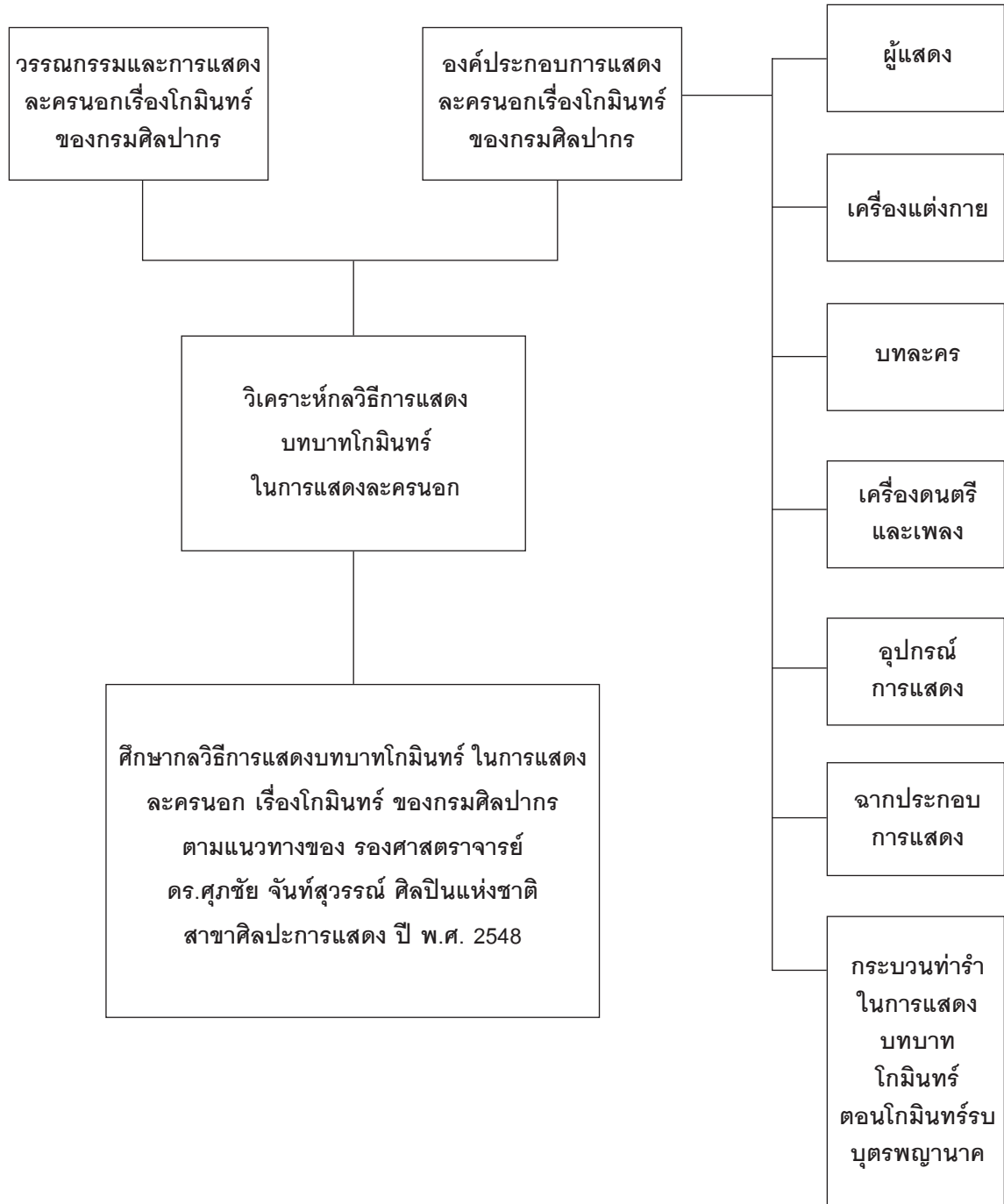
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม และการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ตามแบบฉบับของกรมศิลปากร
2. เป็นแนวทางในการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ในบทบาทโกมินทร์ ตามแนวทางของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ในการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ ของ กรมศิลปากร ตามแนวทางของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันท์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมวัดเกาะ การแสดงละครเรื่องโกมินทร์ และกลวิธีการแสดง ดังนี้

1.1 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ เช่น

1.1.1 วรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์ เล่ม 1-40

1.1.2 หนังสือ เรื่อง วรรณกรรม การแสดง

1.1.3 หนังสือ เรื่อง วรรณคดี ชาวบ้านจากวัดเกาะ

1.1.4 บทละครนอก เรื่อง โกมินทร์ ของกรมศิลปากร

1.2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของพงศาวดารจีนต่อวรรณกรรมไทย

1.2.1 วิทยานิพนธ์ เรื่อง จากเพิงเงินเหียนอู้ สู ห่องสิน: การศึกษาวิเคราะห์การแปลและอิทธิพลของเรื่อง ห่องสินต่อวรรณกรรมและศิลปกรรมในสังคมไทย

1.2.2 วิทยานิพนธ์ เรื่อง อิทธิพลวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีนเรื่อง ห่องสินต่อวรรณกรรมประเภทนิทานเรื่องโกมินทร์

1.3 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแสดง เช่น

1.3.1 หนังสือ เรื่อง นาฏยศาสตร์

1.3.2 หนังสือ เรื่อง การศึกษา วรรณคดีแห่งวรรณศิลป์

1.3.3 วิทยานิพนธ์ เรื่อง กลวิธีการแสดงบทบาทนางยักษ์แปลงในละครนอก

1.3.4 วิทยานิพนธ์ เรื่อง กลวิธี

การแสดงเป็นนางวิฬาร์ ในละครนอกเรื่อง ไชยเชษฐ์

2. การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เรียกว่าแบบสัมภาษณ์

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง มีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) บุคลิกของตัวละคร โกมินทร์ เป็นอย่างไร

2) ผู้แสดงบทบาท โกมินทร์ ควรมีลักษณะอย่างไร

3) ท่านคิดว่าการแสดง บทบาทโกมินทร์ของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ เป็นอย่างไรบ้าง มีจุดเด่นในการรับบทบาทโกมินทร์อย่างไร

4) ท่านคิดว่าการแสดง ในบทบาทโกมินทร์ควรใช้รูปแบบการแสดงผลแบบใด (ละครนอก ละครพันทาง หรือผสมผสานกันอย่างไร)

5) ท่านมีกลวิธีการแสดงในบทบาทโกมินทร์อย่างไรบ้าง

2.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

2.2.1 นักแสดงที่มีประสบการณ์ การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ร่วมกับรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ดังนี้

1) นายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2) นาย ค ม ส ั ณ ฐ
หัวเมืองลาด นาฏศิลป์นันทนาการ สำนัก
การสังคีต กรมศิลปากร

3) นายฤทธิเทพ เถาว์-
หิรัญ รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบัน
บัณฑิต พัฒนศิลป์

2.2.2 นักแสดงที่มีประสบการณ์
การแสดงบทบาทโกมินทร์ ในการแสดงละครนอก
เรื่องโกมินทร์ ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร
ดังนี้

1) นางพัชรา บัวทอง
นาฏศิลป์ในระดับอาวุโส สำนักการสังคีต
กรมศิลปากร

2) รองศาสตราจารย์
ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขา
ศิลปะการแสดง พ.ศ. 2548

3) นาย พ ง ษ์ ศ ัก ดี
บุญล้น ศิลปินสำนักการสังคีต กรมศิลปากร

3. การศึกษาภาคสนาม

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวีดิทัศน์
บันทึกการแสดงสดการแสดงละครนอก เรื่อง
โกมินทร์ ตอน โกมินทร์รบบุตรพญานาค จัดการ
แสดงโดยอาจารย์เสรี หวังในธรรม ณ ศูนย์
สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ครั้งที่ 531

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรับการ
ถ่ายทอดทำรายการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์
ตอน โกมินทร์รบบุตรพญานาค ด้วยตนเองแบบ
ตัวต่อตัวกับครูต้นแบบ คือ รองศาสตราจารย์
ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขา
ศิลปะการแสดง ปี พ.ศ. 2548

3.3 การบันทึกภาพ ผู้วิจัยได้เก็บ
รวบรวมภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวการแสดง

ละครนอก เรื่องโกมินทร์ ตอน โกมินทร์รบ
บุตรพญานาค ที่ได้รับการถ่ายทอด โดยใช้
นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบันทึก
เพื่อใช้ในการประกอบการรายงานผลการวิจัย
และเป็นการบันทึกกระบวนการท่ารำชุดนี้ไว้เป็น
หลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้าน
นาฏศิลป์ไทย และการวิจัยครั้งต่อไป

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
เอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์ และการศึกษา
ภาคสนาม มาสรุปและเรียบเรียง แล้วรายงาน
ผลการวิจัย 3 บทต่อคณะกรรมการ

5. นำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ
มาดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
การศึกษาค้นคว้ามาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุป
และเรียบเรียงเป็นรายงานผลการวิจัย 5 บท
ต่อคณะกรรมการ

7. ดำเนินการแก้ไขผลการวิจัยตาม
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

8. ดำเนินการเขียนรายงานผลการวิจัย
ในรูปแบบบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน
ในวารสารทางวิชาการ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. วรรณกรรมและการแสดงละครนอก
เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร

เรื่องโกมินทร์ เป็นนิทานคำกลอน
ที่มีวัฒนธรรมในการดำเนินเรื่องด้วยลีลาของ
นิทานแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ โดยดัดแปลงมาจาก
พงศาวดารจีนเรื่องห้องสินกล่าวคือเรื่องโกมินทร์
ในตอนต้นดัดแปลงเนื้อหามาจากเรื่อง ห้องสิน

ในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครโลเจียเป็นหลัก โดยคงเหตุการณ์สำคัญ ๆ เอาไว้เกือบครบถ้วน มีการดัดแปลงรายละเอียดปลีกย่อยให้แตกต่างกันไปเพื่อให้เข้ากับลักษณะแนวความคิดชนบทนิยม และวัฒนธรรมแบบไทยให้มากที่สุด และมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดตอนท้ายเรื่อง โกมินทร์ให้ต่างไปจากเดิมเล็กน้อย คือ ในเรื่องห้องสิน ตัวละครเอกของเรื่องคือโลเจียนั้นคิดค้นบิดาของตนอย่างยิ่ง จนถึงกับติดตามสังหารถึงสามครั้งสามครา แต่การแก้แค้นบิดามารดาของ

ตนเองเป็นสิ่งที่คนไทยไม่อาจรับได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคงเนื้อหาเดิมไว้ ด้วยเหตุนี้จึงกำหนดให้โกมินทร์ตามแก้แค้นท้าวโกสุธรรมเพียงสองครั้ง และครั้งแรกก็ให้พระฤาษีสุเมธผู้เป็นอาจารย์สั่งสอนศิษย์ให้เห็นถึงความมกตัญญู แม้ว่าโกมินทร์จะติดตามไปราวี ท้าวโกสุธรรมเพราะทูล และความคิดแก้แค้นอีกครั้ง แต่เนื้อเรื่องก็จบลงที่โกมินทร์พบพี่น้องและยุติการแก้แค้นท้าวโกสุธรรม จากนั้นจึงชวนโกเมศและโกมลไปยังเมืองบาดาลแทน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการดัดแปลงเนื้อหาจากพงศาวดารจีนเรื่องห้องสิน

ห้องสิน		โกมินทร์	
ตัวละคร	เนื้อเรื่อง	ตัวละคร	เนื้อเรื่อง
- โลเจีย	โลเจียนั้นคิดค้นบิดา	- โกมินทร์	โกมินทร์ตามแก้แค้น
- ลิเจ้ง	และติดตามสังหารถึงสามครั้ง	- ท้าวโกสุธรรม	ท้าวโกสุธรรมครั้งที่หนึ่ง
		- พระฤาษีสุเมธ	แต่ท้าวโกสุธรรมให้ ฤาษีสุเมธผู้เป็นอาจารย์ สั่งสอนศิษย์ให้เห็นถึง ความมกตัญญู
		- โกมินทร์	การแก้แค้นครั้งที่สอง
		- โกเมศ	โกมินทร์พบพี่น้องและ
		- โกมล	ยุติการแก้แค้น จากนั้น จึงชวนโกเมศและโกมล ไปยังเมืองบาดาล

จึงเห็นได้ว่าวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ ยังคงรักษาโครงเรื่องตามต้นฉบับเดิมไว้ แต่อาจเปลี่ยนชื่อตัวละครเป็นไทย สร้างบุคลิกตัวละคร จากบทสนทนาแบบไทย เป็นต้น จนกลายมาเป็นวรรณกรรมของไทยที่เรียกว่า “วรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์” มีความยาว 40 ตอนจบ เนื้อเรื่องจึงดำเนินเรื่องตามปฏิทินชีวิตของโกมินทร์ตั้งแต่เด็กจนโตไปเรียนวิชาจากฤาษี จนกระทั่งมีความสามารถในการต่อสู้ได้อาวุธวิเศษจากอาจารย์ และเดินทางไปผจญภัยอันตรายมากมายในที่ต่าง ๆ จนกระทั่งมีคู่ครองและมีบุตรธิดาหลายคน เนื้อเรื่องมีลักษณะคำประพันธ์เป็นร้อยกรอง ซึ่งมีผู้นำเอาวรรณกรรมเรื่องโกมินทร์นี้มาจัดพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือการ์ตูน เป็นนิทานคำกลอน เป็นหนังสือการ์ตูนในลักษณะการ์ตูนญี่ปุ่น เป็นต้น

นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ ยังได้รับความนิยมจนเป็นที่แพร่หลายอย่างมาก จึงมีบทบาทเข้ามาสู่การแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงละครชาตรี การแสดงลิเก และการแสดงละครนอก เป็นต้น สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากรนั้น เรียบเรียงบทขึ้นใหม่โดย เสรี หวังในธรรม นำมาจัดการแสดงมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ครั้ง นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) โดยในแต่ละครั้งการแสดงจะหยิบยกช่วงชีวิตของโกมินทร์ในตอนที่น่าสนใจมานำเสนอเป็นช่วงตอนต่าง ๆ เช่น ตอนปราบท้าวกะโตน ตอนรบหลวงชี ตอนต่อหัวโกมินทร์ ตอนปราบไพราพ-ไพรัญ ตอนโกมินทร์คะนอง ตอนยายชีรบตาเถร เป็นต้น

2. องค์ประกอบการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร

การแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร เป็นการแสดงที่มีความมุ่งหมายที่จะดำเนินเรื่องไปอย่างรวดเร็วผสมความตลกขบขัน โคลงฉวนต่าง ๆ มีองค์ประกอบการแสดงหลายอย่างที่มีส่วนทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์ สร้างอรรถรสให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง บทละคร วิธีการแสดงดนตรีประกอบการแสดง และเพลงประกอบการแสดง เป็นต้น

สิ่งแรกคือผู้แสดงมีความสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดเรื่องราวจากวรรณกรรมมาสู่การแสดงโดยผ่านลีลาท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามแบบนาฏศิลป์ไทย โดยผู้แสดงบทบาทโกมินทร์ต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการที่เหมาะสมกับบทบาทนี้ กล่าวคือ ลักษณะรูปร่าง บุคลิกภาพ และทักษะในการการรำ ทั้งนี้ผู้แสดงจะสามารถแสดงออกมาได้อย่างสมบทบาทนั้นต้องศึกษาบทบาทและลักษณะนิสัยของโกมินทร์ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทั้งบทบาทการเป็นลูก บทบาทของการเป็นผู้นำ และบทบาทของการเป็นสามี อีกทั้งลักษณะนิสัยของโกมินทร์ที่เป็นตัวละครเด็กย่อมมีลักษณะนิสัยชอบเที่ยวเล่น ชุกชอนตามประสาเด็ก รักการผจญภัย มีความกล้าหาญ มุทะลุดุคั่น และโมโหง่าย จนทำให้เขามีเรื่องขัดแย้งกับตัวละครอื่นๆ อีกมากมายและโกมินทร์ยังเป็นผู้ที่มีสติความรอบคอบทำให้เขาผ่านเรื่องราวต่าง ๆ มาได้นั่นเอง

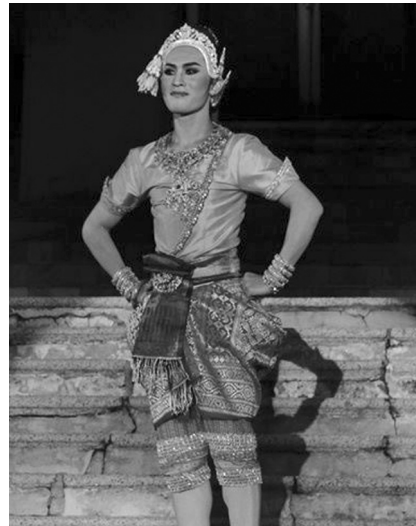
เครื่องแต่งกายของละครนอกในอดีตเมื่อเกิดละครผู้หญิงเล่นในเขตพระราชฐาน

ละครนอกจึงรับเอาการแต่งกายอย่างละครในมาใช้ ตัวละครจะเป็นตัวดีหรือตัวเลวก็จะแต่งอย่างยืนเครื่องทั้งนั้น ต่างกันเพียงแค่เครื่องประดับศีรษะ ตัวละครที่ไม่แต่งยืนเครื่อง คือพวกตัวประกอบ เช่น ฤาษี เสนา ตัวตลก เป็นต้น แต่สำหรับการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร ตัวโกมินทร์แต่เดิมจะแต่งกายยืนเครื่อง แขนสั้น ต่อมาภายหลังเมื่อผู้แสดงมีอายุมากขึ้น เมื่อมารับบทบาทโกมินทร์ ซึ่งเป็นบทบาทตัวกุมารที่มีบทบาทตลอดทั้งเรื่อง กรมศิลปากรจึงปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายแบบยืนเครื่อง มาเป็นเครื่องเบาอย่างละครพันทางเพื่อสะดวกแก่ผู้แสดง

บทละครนอกเรื่องโกมินทร์นั้น กรมศิลปากรได้จัดทำขึ้นใน ปี 2524 โดยผู้ริเริ่มคือ อาจารย์เสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ประพันธ์บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ขึ้น โดยปรับปรุงจากวรรณกรรมวัดเกาะ เรื่องพระโกมินทร์ที่มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ มาปรับเปลี่ยนเป็นกลอนบทละครบทร้อยกรอง และบทเจรจาแบบร้อยแก้ว บทละครนอกของกรมศิลปากรสำนวนนี้เป็นบทที่กรมศิลปากรปรับปรุงบทขึ้นใหม่ เนื้อเรื่องมีความกระชับขึ้น โดยตัดรายละเอียดบางส่วนออกไป เพื่อให้เห็นการแสดงของแต่ละฉากแต่ละองค์ชัดเจนขึ้น ปรากฏคำอธิบายต่างหากเกี่ยวกับรายละเอียด

ภาพที่ 1 การแต่งกายโกมินทร์แบบยืนเครื่อง

ภาพที่ 2 การแต่งกายโกมินทร์แบบละครพันทาง (เครื่องเบา)

ตัวละครในฉาก กิริยา เหตุการณ์ของตัวละคร การเข้า-ออกของตัวละคร เพื่อให้ผู้กำกับ การแสดง และผู้แสดงเข้าใจ มีการแก้ไขบทละคร บางวรรค เพื่อย่นย่อเนื้อเรื่องให้สั้นลง โดยเปลี่ยน คำบางคำในบทละคร และเปลี่ยนวรรคท้าย เพื่อตัดคำกลอน ที่ไม่ต้องการออก

สำหรับการแสดงละครนอก เรื่องโกมินทร์ ของกรมศิลปากร ใช้การบรรเลงดนตรีประกอบ การแสดงด้วยวงปี่พาทย์เครื่องห้า เพลงที่บรรจุ ลงในบทละครนอกเป็นเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว และสองชั้น ซึ่งในการแสดงละครนอกเรื่อง โกมินทร์ ตอนโกมินทร์บุตรพญานาค ผู้ประพันธ์ ได้บรรจุเพลงร้องและเพลงบรรเลงไว้ถึง 13 เพลง เพื่อเสริมสร้างอารมณ์สในการแสดง และช่วยให้ผู้แสดงเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการบทบาท ที่ตนแสดง อุปกรณ์การแสดงก็คืออาวุธประจำกาย ของโกมินทร์ ได้แก่ ผ้าแพรแดง และกำไลหยก ส่วนฉากที่ปรากฏในตอนนี้เป็นฉากการแสดง

ภายในโรงละครแล้วควรจัดฉากให้เป็นฉาก ริมทะเล

กระบวนท่ารำบาทบาทโกมินทร์ ตอน โกมินทร์บุตรพญานาค เป็นการใช้กระบวน ท่ารำในลักษณะการรำตีบทตามคำร้อง ซึ่งใช้ ท่ารำมาตรฐานของตัวพระ เช่น ในบทร้อง “ค่อยหลบลิ” จะใช้ท่าบังสุริยา ซึ่งเป็นท่ารำที่ สื่อถึงการกำบังร่างกาย การหลบซ่อน และท่าที่ เลียนแบบมาจากท่าธรรมชาติ เช่น ในบทร้อง “มาเที่ยวยังริมท่า” จะใช้การเดินและการวิ่งที่ สื่อถึงการเดินทางเพื่อมาเที่ยวเล่นที่ริมทะเล ท่าที่ เลียนแบบมาจากท่าธรรมชาติ ด้วยท่าทางการ เล่นน้ำทะเล ท่าทางการต่อสู้กันระหว่าง โกมินทร์ กับบุตรพญานาค นอกจากนี้ยังมีกระบวนท่า รบกันด้วยมือเปล่าที่ใช้แบบแผนเช่นเดียวกับการแสดงโขน เช่น ท่ารบไม้ 1 ท่าที่ 1 ท่าที่ 2 และ ท่าที่ 3 ท่าขึ้นลอย 2 และท่าขึ้นลอยหลัง ดังตัวอย่างภาพ

ภาพที่ 3 กระบวนท่ารบการแสดงโขน

ภาพที่ 4 กระบวนท่ารบละครนอก เรื่องโกมินทร์

ภาพที่ 5 กระบวนท่ารอบการแสดงโขน

ภาพที่ 6 กระบวนท่ารอบละครนอก เรื่องโกมินทร์

ภาพที่ 7 การขึ้นลอยหลังการแสดงโขน

ภาพที่ 8 การขึ้นลอยหลังละครนอก เรื่องโกมินทร์

3. กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก

กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ในการแสดงละครนอก ตามแนวทางของรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ สามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็นดังนี้

3.1 การแสดงออกทางสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดง เมื่อตอนที่โกมินทร์หนีออกมาเที่ยวเล่นริมทะเล ผู้แสดงต้องแสดงออกถึงความดีใจรื่นเริงใจ โดยการใช้สีหน้าที่ยิ้มแย้มเบิกบาน สื่อถึงการมีความสุข สบายใจ และในตอนที่มีเรื่องทะเลาะกับบุตรพญานาค ผู้แสดงต้องแสดงออกถึงความโกรธ ไม่พอใจ โดยการใช้สีหน้าบึ้งตึง ขมวดคิ้ว แหวตาดุดัน นอกจากนี้ยังมีบทเจรจาที่ผู้แสดงต้องใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละครในตอนนั้นด้วย เช่น ในอารมณ์โกรธ ก็จะใช้ น้ำเสียงที่ดุดัน แข็งกร้าว พุดเสียงห้วน ๆ บ่งบอกถึงความไม่พอใจ เป็นต้น

3.2 การแสดงออกทางท่าทางในตอนที่โกมินทร์หนีออกมาเที่ยวเล่นริมทะเล มีการกระโดดโลดเต้น สื่อให้เห็นถึงความสุขกายสบายใจ และในตอนทะเลาะกับบุตรพญานาค ผู้แสดงจะแสดงท่าทางด้วยการสะบัดหน้า

การกำมือแน่น การเข้าทำร้ายคู่ต่อสู้ การกระโดดเข้าปะทะถึงตัว

3.3 การผสมผสานรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย ในการแสดงละครนอกเรื่องโกมินทร์ ตอนโกมินทร์ ระบุตรพญานาค รูปแบบการแสดงยึดคงถือแนวทางการแสดงละครนอกเป็นหลัก ทั้งด้านวิธีการแสดงที่ดำเนินเรื่องรวดเร็ว กระชับ สอดแทรกบทตลกขบขันในบางช่วง เครื่องแต่งกายตัวละครจะเป็น ตัวดีหรือตัวเลวอย่างไรก็จะแต่งอย่างยืนเครื่องทั้งนั้น ต่างกันเพียงแค่เครื่องประดับศีรษะ ตัวละครที่ไม่แต่งยืนเครื่องก็คือพวกตัวประกอบ เช่น ฤาษี เสนา ตัวตลก เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาการแสดงละครนอกในตอนนี้พบว่าการผสมผสานการแสดงละครประเภทอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น การแต่งกายตามแบบละครพันทาง กล่าวคือ การแต่งกายของโกมินทร์ที่ปรับเปลี่ยนมาจากการแต่งยืนเครื่องมาสวมใส่เครื่องเบา การชกต่อยของโกมินทร์กับบุตรพญานาค โดยมีรูปแบบการชกต่อยกันแบบสมจริง (Realistic) คล้ายรูปแบบละครเสภา การสู้รบของตัวละครทั้งสอง มีรูปแบบการสู้รบที่น่าแบบอย่างมาจากการสู้รบและการขึ้นลอยในการแสดงโขน

ภาพที่ 9 การแต่งกายของพระยาน้อย

ภาพที่ 10 การแต่งกายของโกมินทร์

ภาพที่ 11 การชกต่อในละครเสภา เรื่องขุนช้าง
ขุนแผน

ภาพที่ 12 การชกต่อในละครนอก

อภิปรายผลการวิจัย

1. เรื่องโกมินทร์ เป็นนิทานคำกลอนที่มีวัฒนธรรมในการดำเนินเรื่องด้วยลีลาของนิทานแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพงศาวดารจีน เรื่องห้องสิน โดยมีการสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลจีนต่อการแต่งวรรณกรรมไทย เรื่องโกมินทร์ในตอนต้นดัดแปลงเนื้อหาจากเรื่อง ห้องสิน ในส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวของตัวละครโลเจียเป็นหลัก โดยคงเหตุการณ์สำคัญ ๆ เอาไว้เกือบครบถ้วน มีการดัดแปลงรายละเอียดปลีกย่อยให้แตกต่างกันไปเพื่อให้เข้ากับลักษณะแนวความคิด ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมแบบไทยให้มากที่สุด นอกจากการได้รับอิทธิพลทางด้านเนื้อเรื่องมาจากเรื่องห้องสินแล้ว ผู้แต่งเรื่องโกมินทร์ยังได้รับอิทธิพลด้านการสร้างตัวละครมาอีกด้วย จะเห็นได้ว่าตัวละครที่ปรากฏในเรื่องห้องสิน และโกมินทร์ จะรับบทบาทเดียวกัน บุคลิก ลักษณะ และพฤติกรรมของตัวละครก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ตัวละครเอกได้แก่ โกมินทร์และโลเจีย เป็นเด็กที่เกิดมาพร้อมอาวูววิเศษ มีกำลังในการต่อสู้ อุบิสัยกล้าหาญและเด็ดเดี่ยว และตัวประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโลเจีย ทั้งที่เป็นมิตรและศัตรู มีบทบาทคล้ายคลึงกับบทบาทของโกมินทร์ รวมทั้งตัวละครประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโกมินทร์เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ สุธิมา โพธิ์เงิน (Phongum,2010) กล่าวว่า วรรณกรรมเรื่องโกมินทร์ แม้จะได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องห้องสิน ในเชิงดัดแปลงมา แต่อย่างไรก็ตามเรื่องโกมินทร์ก็เป็นวรรณกรรมไทยที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับของตนเอง ทั้งนี้เพราะเรื่องโกมินทร์ใช้วิธีดัดแปลงด้วยการนำเนื้อหา ตัวละคร และ

ฉากเหตุการณ์สำคัญจากเรื่องห้องสินมาถ่ายทอดให้เป็นเรื่องไทยทั้งหมด มีการสร้างบทสนทนาใหม่ที่สอดคล้องวัฒนธรรมและแนวความคิดที่เข้ากับสังคมไทย โดยยังคงเค้าโครงและเนื้อหาตามต้นฉบับเดิมไว้ทั้งหมด อีกทั้ง พชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (Anunsiriwat,2014) กล่าวว่า นิทานเรื่องโกมินทร์น่าจะได้รับการอิทธิพลจากวรรณกรรมแปลงพงศาวดารจีน โดยผู้แต่งได้จำลองบทบาทของโกมินทร์มาจากบทบาทของโลเจีย (นาจา) ในเรื่องห้องสิน ทั้งด้านความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชาติกำเนิด อาวุธและพาหนะ และด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดาของโลเจีย (นาจา) กับโกมินทร์

2. องค์ประกอบการแสดง ด้านบทละครนอกของกรมศิลปากร เรื่องโกมินทร์มีการดัดแปลงมาจากวรรณกรรมต้นฉบับ เรื่องพระโกมินทร์ของวรรณกรรมวัดเกาะโดยดัดแปลงฉันทลักษณ์กลอนสุภาพจากวรรณกรรมต้นฉบับมาเป็นกลอนบทละคร บทละครนอกเรื่องโกมินทร์ของกรมศิลปากร มีคำอธิบายต่างหากเพื่อให้ผู้กำกับการแสดง และผู้แสดงเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีการบรรจุเพลงร้อง เพลงบรรเลงประกอบการแสดง การปรับเปลี่ยนบทเจรจาร้อยกรองจากวรรณกรรมต้นฉบับที่เป็นกลอนสุภาพมาเป็นบทเจรจาร้อยแก้ว มาสอดคล้องไว้ในบทละครนอกของกรมศิลปากร บทละครกรมศิลปากรมีการแก้ไขบทละครบางวรรค เพื่อย่นย่อเนื้อเรื่องให้สั้นลง โดยเปลี่ยนคำบางคำในบทละครบทละครนอกของกรมศิลปากรดำเนินเรื่องตามเค้าโครงเรื่องวรรณกรรมวัดเกาะ แต่มีการแก้ไขบทให้เป็นไปตามวิธีการของการแสดง ด้วยการตัดรายละเอียดในส่วนที่ไม่สำคัญออก หรือ

ลดทอนบทประพันธ์ให้สั้นลง สอดคล้องกับ สัมพันธ์ สุวรรณเลิศ (Suwanlert, 2007) กล่าวว่า วิธีการดัดแปลงวรรณกรรมต้นฉบับเป็นบทละคร นอกของกรรมศิลปากร มีการดัดแปลงด้าน จังหวะลักษณะ ด้วยการปรับเปลี่ยนจังหวะลักษณะ กลอนสุภาพให้เป็นกลอนบทละครการดัดแปลง ด้านเนื้อเรื่อง ได้แก่ การเลือกสรรเรื่อง การตัด เหตุการณ์ การดัดแปลงเหตุการณ์ การขยาย เหตุการณ์ การสลับเหตุการณ์ การเพิ่มหรือลด สีสิ้นของตัวละคร และการดัดแปลงภาษา ได้แก่ การดัดแปลงบทเจรจาจากบทร้อยกรองเป็น บทร้อยแก้ว การดัดแปลงคำให้เหมาะสมกับ ยุคสมัยและการเพิ่มวรรณศิลป์

3. กลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์ ผู้แสดงต้องใช้การแสดงออกทางสีหน้าและ อารมณ์ของ ผู้แสดง นอกจากนี้ยังมีบทเจรจา ที่ผู้แสดงต้องใช้น้ำเสียงให้สอดคล้องกับอารมณ์ ของตัวละครในตอนนั้นด้วย เช่น ในตอนที่โกมินทร์ มีเรื่องทะเลาะกับบุตรพญานาค บทบาทโกมินทร์ ต้องแสดงออกถึงความโกรธไม่พอใจโดยการใช้ สีหน้าบึ้งตึง ขมวดคิ้ว แหวตาดุดันในอารมณ์โกรธ และใช้อารมณ์ขำขันสับทวนบุตรพญานาคจนตาย อีกทั้งยังฉีกตึงเอาเอ็นนาคออกมาอีกด้วย ดังนั้น ผู้แสดงจะใช้สีหน้าและท่าทาง ได้แก่ การมอง ด้วยสายตา การขมวดคิ้ว การแสดงท่าทาง ด้วยการสะบัดหน้า การกำมือแน่น การเข้าทำร้าย คู่ต่อสู้ การกระโดดเข้าปะทะถึงตัว น้ำเสียงที่ใช้ ต้องดุดัน แข็งกร้าว พุดเสียงห้วน ๆ บ่งบอกถึง ความไม่พอใจ กลวิธีการแสดงออกเช่นนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีนาฏยศาสตร์ของภคมูณี แปลโดย แสง มนวิฑูร (MonVitoon,1998) ความ ว่า ัถยายที่ 6 ข้อ 74 การแสดงเราทระรส คือ

การแสดงความโกรธ ผู้แสดงควมดูร้ายนั้น ฟังแสดงด้วยท่าทาง เฝียน ฉีก ปีบ ตี จับอาวุธ ขว้าง ข่า ทำให้เลือดออก และโดยการท่าทาง อีกคือ ตาแดง ขมวดคิ้ว แน้มปาก ขบฟัน เป็นต้น

อีกทั้งในตอนที่โกมินทร์หนีออกมา เทียวเล่นริมทะเลตามประสาเด็ก บทบาทโกมินทร์ ต้องแสดงความดีใจที่มาเที่ยวเล่นริมทะเล ผู้แสดง ต้องแสดงออกถึงความดีใจ รื่นเร้งใจ โดยการ ใช้ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม เบิกบาน การยิ้ม การเลิกคิ้ว การหัวเราะ การทำแวตาทองโตตื่นเต้น การ กระโดดโลดเต้น สื่อให้เห็นถึงการมีความสุขกาย สบายใจ สอดคล้องกับทฤษฎีนาฏยศาสตร์ ของภคมูณี แปลโดย (MonVitoon,1998) ความว่า ัถยายที่ 6 ข้อ 89 ัถทฤตระรส คือ เกิดโดยเหตุการณ์ที่ปรากฏเห็นเทวดาได้รับ สิ่งของที่ต้องการตามความปรารถนา ไปเที่ยว อุทยาน ไปเที่ยววัด เป็นต้น ผู้แสดงฟังแสดง ท่าทาง คือ ตาทอง จ้องดู ขนลุก ดีใจ พุดชม สัมผัส กระโดดโลดเต้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นันทนา สาริตสมมนต์ (Satidsommon,2014) กล่าวว่า การแสดงอารมณ์ตามบทบาทเน้นการแสดงออก อย่างเปิดเผยและมีลักษณะเกินจริง โดยแสดงออก ผ่านทางสีหน้า แหวตาดและท่าทาง เช่น อารมณ์ โกรธ อิจจาริษา จะใช้สีหน้าบึ้งตึง โดยการ ขมวดคิ้ว การเบะปาก ส่งสายตาแข็งกร้าว อาฆาต อารมณ์เสียจะใช้สีหน้าแหวตาดเศร้าหมอง กิริยา สะอึกสะอื้นการเจรจาต้องใช้น้ำเสียงให้มีความ สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละคร ซึ่งสอดคล้อง กับ จิราพรรณ เี่ยมแก้ว (Lamkaew, 2007) กล่าวว่า กลวิธีการแสดงนั้นผู้แสดงจะต้องเข้าใจ บทละครอย่างถ่องแท้และ การเรียนรู้พฤติกรรม

ของตัวละครที่แสดงให้เห็นชัดเจน นอกจากนี้ผู้แสดงยังต้องแสดงออกทางสีหน้า แววตาประกอบการทำงานบทบาทเพื่อสื่อให้ผู้ชมทราบว่าตัวละครกำลังอยู่ในอารมณ์อะไรตามบทละคร หลักอันเป็นกลวิธีการแสดง คือ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกทางสีหน้า สื่อออกมาด้วยดวงตา ว่ากำลังเยาะเย้ย ประชดประชัน ถากถาง หรือมีอารมณ์โกรธ เครียดแค้น แต่การแสดงออกทางแววตานี้จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับหน้าตาที่แสดงด้วยการใช้น้ำเสียงสูงและต่ำ หรือการทำเสียงเลียนแบบแมว รวมไปถึงกิริยาท่าทางของแมว ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมบุคลิกของตัวละครให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นจนผู้ชมเข้าใจว่าผู้แสดงเป็นตัวละครนั้นจริง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หรือสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชานาฏศิลป์ สามารถนำกลวิธีการแสดงบทบาทโกมินทร์นี้ไปใช้ในการเรียนการสอนหรือนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตร

1.2 ผู้ที่สนใจในการสร้างสรรค์การแสดงที่มีตัวละครเด็ก สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทบาทของตัวละครเด็กในการแสดงชุดใหม่ได้

1.3 จัดทำวีดิทัศน์ นิทรรศการ หนังสือคู่มือเกี่ยวกับองค์ความรู้กลวิธีการแสดงตัวละครโกมินทร์ สำหรับผู้ที่สนใจเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาลึบไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในวาระครบรอบของไทยยังมีตัวละครเด็กอีกหลากหลาย เช่น พระนารายณ์ ธิเบศร์ พระสังข์ สีนสมุทร สุดสาคร พลายเพชร พลายบัว เป็นต้น ควรมีการศึกษา ค้นคว้ากลวิธีการแสดงของตัวละครเด็กแล้วสังเคราะห์กลวิธีการแสดงต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษา ค้นคว้าวิเคราะห์กลวิธีการแสดงตัวละครเด็กที่ยังคงมีปรากฏอยู่แล้วนำมาสร้างสรรค์การแสดงดังกล่าวตามหลักนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่

REFERENCES

- Anunsiriwat, P. (2014). **The Influence of the Literary Translation of the “Hong Sin” Chinese Chronicle on the “Ko Min” Tale**. Journal of Humanities Naresuan University, 11(2), 37-56. (in Thai)
- Chansuwan, S. (2004). **An Analytical Study of the Dancing Patterns and the Stylistic Dance Movements for the Khon Male Character : A Case Study of Rama**. A Dissertation of Doctor of Philosophy in Thai Theatre and Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Hourmuengrad, K. (2019). **Actress, professional artist, the Fine Arts Department**. Interviewed on September 18, 2019. (in Thai)
- Lamkaew, J. (2007). **Wilar dance Techniques in Lakon Nok “Chaiyachet”**. A Thesis of Master of Arts Program in Thai Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Mon Vitoon, S. (1998). **Nattayasat**. (2nd ed.). Bangkok: Literature and History the Fine Arts Department. (in Thai)
- Phongurn, S. (2010). **From Fengshen Yanyi to Hongsin: An Analytical Study of the Translation and the Influences of Hongsin on Literature and art in Thai Society**. A Suntharanon, C. Senior Experts Group, the Fine Arts Department. Interviewed on September 16, 2019. (in Thai)
- Satidsommon, N. (2014). **Techniques in the Performance of the Role of The Disguised Femi Demon in The Lakhon Nok**. The Degree of Master of Arts Program in Thai Dance Department of Dance Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University. (in Thai)
- Suwanlert, S. (2007). **Strategies for adapting original literature. Is a play outside of the Fine Arts Department**. A Thesis of Master of Arts Program in Thai Department of Eastern Languages Faculty of Arts Silpakorn University. (in Thai)
- Thaohiran, R. Deputy Dean of Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute. Interviewed on September 10, 2019. (in Thai)
- Thesis of Master of Arts Program in Chinese Department of Eastern Languages Faculty of Arts Chulalongkorn University. (in Thai)